

Franić o komunizmu, progonima, Stepincu, Međugorju i budućnosti Hrvatske

Pretraži ...

EKUMENA I ETIKA U POSLOVANJU

U novom projektu pod nazivom *'Nacionalni i religijski identitet manjina i njihovo pozicioniranje u društvu'* bit će ekstenzivno obrađena tema etika u društvu i time u poslovanju kroz niz tekstova i razgovora.

Nakon dva i pol desetljeća, prvi put objavljujemo dio razgovora sa splitsko-makarskim nadbiskupom i metropolitom dr. Franom Franićem. Naime, intervju se održao krajem studenoga 1995. godine u njegovom domu u Splitu. Nadbiskup i metropolit Frane Franić preminuo je sredinom ožujka 2007. godine.

Podsjetiti i k tome dobiti intervju od umirovljenog splitsko makarskog nadbiskupa i metropolita dr. Frane Franića – zrenika u zapečku – za novinara je veliki izazov. Premda narušili nadbiskupov svijet tišine, u kojemu kako nam reče, živi kao bez ikakvog utjecaja

vanjskoga svijeta, uživa u potpunoj povučenosti. No, dr. Franić dopustio je da prebiremo u ugodnome ozračju po njegovom proteklom životu – uspomenama često bolnim...

Iz biografije bilježimo: dr. Frane Franić rođen je 29. prosinca 1912. godine u Kaštel Kambelovcu. Sjemenišnu gimnaziju i bogosloviju završio je u Splitu gdje je 1936. godine zaređen za svećenika. u Rimu, na Gregorijani, 1941. godine doktorirao je iz dogmatske teologije. Po povratku u Split tijekom drugog svjetskog rata službovao je kao zatvorski kapelan, potom prefekt i profesor u sjemeništu i bogosloviji. Godine 1950. imenovan je biskupom a četiri godine kasnije, nakon umirovljenja biskupa Kvirina Bonifačića, upravljao je splitsko makarskom crkvom kao administrator. Od 1960. godine je splitski biskup, odnosno 1969. godine postaje splitsko makarski nadbiskup i metropolit. Nakon 38 godina biskupovanja, umirovljen je 16. kolovoza 1988. godine. Danas živi povučeno od javnosti, u kompleksu konkatedrale Sv. Petra koju je on dao sagraditi.

Cijenio je svoju biskupsku službu, a u vjeri i moralu nesalomljiv. Isticao se kao plodan teološki pisac – kao primjerice, Putovi dijaloga. Poznati su njegovi interventi na Drugom vatikanskom saboru u čijem je radu sudjelovao. U pastoralni rad poklapa se i njegov dugogodišnji profesorski rad. Bio je i ostao ekumensko dijaloški otvoren prema pravoslavcima, muslimanima i židovima. U komunističkom sustavu zauzimao se za socijalnu pravdu, za demokraciju u društvu, za slobodu savjesti posebice za vjersku slobodu. Kratko rečeno, bio je u službi čovjeka, naroda i Crkve, čija stajališta često nisu ostavljala ravnodušnima one u državi kao i neke i Crkvi.

Gospodine nadbiskupe Franiću, kako provodite umirovljeničke dane? Kako se osjećate?

– Ustajanje počinjem radosnim ružarijem od pola sata s razmatranjem. Zatim mi časna sestra Emanuela svako jutro daje injekciju inzulina, a to traje posljednjih već 15 godina. Redovito pogledam dnevni tisak, popijem kavu, a u 8:00 sati silazim u kapelicu gdje služim misu i molim se u tišini pred Presvetim do 10:00 sati, kada doručujem. Također, poslije podne dva sata proboravim u molitvenoj tišini na istome mjestu. To činim po zavjetu Gospe Međugorske. Sveukupno dnevno molitve i razmatranja traju pet sati, a uvečer prije spavanja imam pola sata za duhovno štivo.

Gospodine biskupe, kao zrenik u zapećku, ali i sudionik brojnih događaja, zanima našu generaciju kako ocjenjujete doba okupacije talijanskoga fašizma za vrijeme kojeg ste radili kao kapelan u Splitu?

– U Split sam se vratio 1941. godine iz Rima gdje sam doktorirao o 'Istočnom grijehu' na Dun Skotu. Tada je talijanska fašistička uprava anektirala moj Split, susjedni Šibenik i Zadar u Mussolinijevu Italiju. Što su ti fašisti radili, to ne bismo mogli ni zamisliti, o tome bih mogao puno govoriti. Fašizam je jedna vrsta ateizma koji se iskaljuje na njihovoj kulturnaciji kao najveće vrijednosti. Zbog toga se ubijaju i masakriraju ljudi, vrši genocid. Mi smo ovdje u Dalmaciji 13 stoljeća, a Musolini je to područje proglasio Italijom. I danas njihova gospođa Suzana Agnelli (tadašnja ministrica vanjskih poslova, op.ur.) želi pripojiti Italiji našu Dalmaciju. Iz Splita je iselilo stotinjak Talijana tijekom Drugoga svjetskoga rata a nas ima tu milijun Hrvata, i kako onda mogu nas pripojiti Italiji; oni kažu da je Venecija tu bila 400 godina, a ja kažem da je i ona bila okupatorska. Fašizam, kao jedan oblik ateizma, je krivoboštvo i neka ga se hrvatski narod čuva.

Godine 1945. na vlast je došla druga strana jednog -izma – u obliku komunizma koji je trajao sve do 1990. godine. Kako ste ga Vi doživjeli? Kakva iskustva svjedočite? Što treba kazati mladima o tome razdoblju, što Vam je bilo najteže?

– Moj cjelokupni rad – svećenički, biskupski, nadbiskupski, profesorski odvijao se u komunističkom sustavu u tzv. realsocijalizmu. Želim odmah reći današnjim mladima da treba, kada je u pitanju taj bezbožni sustav čija je glavna odrednica ateizam, prvo da budu oprezni. Oni koji su nas ubijali do prije pet šest godina i progonili Crkvu da i oni danas govore: mi smo ubijali jer je bilo takvo vrijeme. To znači da oni ni danas ne priznaju zlo. Što će vam Papa, govorili su i mi smo se komunisti odrekli Moskve pa se i vi možete odijeliti od Rima i Pape. Odgovorio sam to je politički čin, danas ste se odrekli Moskve, a sutra će te se opet s njom spojiti. A ja kao katolički biskup, ako se odrekнем Pape, odrekao sam se i Boga i svoje katoličke Crkve. Ako zanijechem i jednu vjerničku istinu, sve sam zanijekao, tada sam upropastio svoju dušu, a ja vam svoju dušu ne mogu pokloniti.

Što je dalje slijedilo? Što se zbivalo? Jesu li Vas ostavili na miru?

– Uslijedili su sustavni fizički progoni. Posebice su mi u živome sjećanju teški trenuci kada sam išao na krizmu u područje Neretve (od 16. srpnja na Gospu od Karmela u Bagalovićima, preko Novih Sela sutradan, do župe u Borovcima 18. srpnja), posebice pamtim uzvisinu zvana 'Vekića stina', gdje me je opkolilo desetak naočitih momaka s kamenjem u rukama. Tada mi pristupi jedan od njih, psujući mi 'razbojniče tko te ovamo poslao?'. Poslao me Papa, odgovorio sam. I Papa je razbojnik kao i ti, nastavio je, ovdje te narod ne trpi, moraš ići. Evo, ja sam tu među vama, odvažio sam se rekavši ako vam je zapovjeheno, ubijete me odmah. Ja neću odavde bježati. Bio sam siguran da će učiniti ono najgore – ubiti me. Jedan od njih na to će – mi nikoga ne ubijamo bez suda. Tada mi je malo laknulo.

Sa mnom su bili don Frane Bego i fra Mate Rakić. Potom, došavši među narod doista je bilo nezaboravno oduševljenje. Zaboravili smo sve... Takvih i sličnih progona i napada bilo je u Vidonjama, Makarskoj, Omišu, Gracu. Ujesen 1958. godine posljednja fizička prijetnja zbila se u Okrugu na putu u Žedno nedaleko od Trogira gdje su mi prijetili da ako tu dođem da će me zapaliti benzinom. Ili je samo prijetnja ili će to stvarno i učiniti, pomislio sam. Odlučio sam – idemo! Sa mnom je bio don Srećko Vuković, a ispred nas su išli žena i dijete od oko osam godina da vide jesu li komunisti pripremili benzin.

Jeste li tada bili spremni na smrt?

– Da, bio sam spreman smrću posvjedočiti svoje poslanje. Prije nego sam imao proći preko određenog mjesta, između dva zida, don Srećko mi je podijelio Odrješenje, sjećam se toga i sada vrlo dobro. Došli smo do njih i ništa. Krenuli smo dalje, i prošli bez zla. Bila je to jedna luda šala...

Jeste li tada i poslije oprostili svojim progoniteljima?

– To nije bilo baš savršeno praštanje, znate ja nisam svetac. Ali sam činio napor koliko sam mogao da me mržnja ne bi osvojila. Neka im Bog oprostí. Često mi je u tadašnjim daljnjim napadima bilo žao zašto me nisu maznuli po glavi i okončali mi život. Govorio sam sam sebi tada, blaženi Staljin koji je ubijao u jedan tren, a ovi mi danomice ispijaju krv, kap po kap. Poslije tih stresova dobio sam dijabetes. Tada su i moji svećenici kao i narod po župama

govorili neka nas pobiju sve zajedno, s vama, ako treba. To je bilo herojsko doba naše Crkve. Moja majka, kada sam je tada posjećivao u Kaštelima, rekla mi je: 'Sinko, nemoj im popuštati, makar te i ubili'. Ona je ubrzo potom umrla od velike muke.

Činilo mi se tada da bi mi smrt bila trajno oslobođenje od tih muka, živci su mi stradavali. Na Božić 1959. godine teško sam obolio od septičkog paratifusa, liječio sam se po bolnicama od Zagreba do Švicarske devet mjeseci.

Kako je Vaša bolest bila vezana uz kardinala Stepinca koji je tada bio zatočen u Krašiću?

– Obolio sam i tijekom dva mjeseca uzastopce imao sam temperaturu 40 do 41 stupanj. Poslali su me na Rebro u Zagreb gdje me je liječio tadašnji šef bolnice koji je bio židov i komunist, a puno mi je pomogao u liječenju. Saznao sam tih dana veljače 1960. da umire Stepinac. I kada sam čuo da je umro zazvao sam njegovo ime upomoć. Istog časa temperatura mi se normalizirala. To osobno smatram čudom iako ga se teško može dokazati jer sam pio lijekove. Inače, smatrao sam kardinala Stepinca svecem i mučenikom. Godine 1954. jedanput sam ga posjetio u Krašiću. Tada sam postao apostolski administrator, nakon što se tadašnji splitsko makarski biskup Bonifačić povukao jer nije mogao više trpjeti torture i mučenja.

Koji su danas plodovi mučeničke Crkve iz razdoblja komunizma?

– Znači, ljudi sve to brzo zaboravljaju. Naši mladi svećenici kao da ne žele o tome ništa znati. Treba se bojati boljševičkog komunizma koji ima svoj tzv. klasni moral, a to je radikalni ateizam. No, sa svim novim ideologijama trebamo biti spremni na dijalog.

Jeste li osoba od dijaloga?

– To potvrđuje i moja knjiga 'Putovi dijaloga'. Zagovarao sam dijalog s komunistima, usprkos tome što su pobili 600 svećenika i bezbroj vjernika. Zašto? I Papa Pio XII kojeg su smatrali najvećim antikomunistom poslao je svoga delegata u ondašnju državu da vodi dijalog s komunističkim vlastima. Crkva je uvijek vodila, na ovaj ili onaj način, dijalog, u svim vremenima i sustavima počevši od prvih stoljeća progona kršćana.

Mi se dijaloga ne možemo odreći jer je to jedino sredstvo kojim se Crkva legitimno služi. A ljubav prema neprijatelju? Ja sam o toj temi ljubavi prema neprijatelju napisao u svojoj godišnjih poslanici 1985. godine u kojoj sam kazao da se mi kršćani moramo identificirati s našim društvom u ljubavi, društvo koje je sto posto ateistički organizirano (odvajanje vjere i države, odnosno Crkve i javnih institucija, op.ur) ali ne se identificirati s tom ideologijom. Ta je moja rečenica bila izmanipulirana s obje strane. To znači željeti neprijatelju isto ono dobro što sebi želiš. Znači identificirati se u ljubavi križa, a ne u ideologiji mržnje.

Nakon što je bila progonjena Crkva u proteklom režimu, hoće li budućnost Crkve biti u crkvi koja oprašta – tj hoće li biti Crkva praštanja?

– To je za mene posve sigurno. O tome govori i Gospa u Međugorju – svima opraštati (posjetio je Međugorje privatno i vjerovao je u ukazanje BD Marije i u njezine poruke, op.ur.). Čini mi se, da će budućnost našega hrvatskog naroda i drugih naroda oko nas ovisiti o tome

koliko će biti Bogu vjerna ili nevjerna. Kao i Njegovim zakonima ljubavi i pravde. Na međusobnoj Kristovoj ljubavi svijet će opstati ili propasti. Sotona sije mržnju, a Bog sije ljubav je On je ljubav, a onaj tko ljubi ostaje u Bogu i Bog u njemu.

Projekt 'Nacionalni i religijski identitet manjina i njihovo pozicioniranje u društvu' kojeg priprema i uređuje Augustin Bašić na multimedijском poslovnom portalu PoslovniFM, financijski podržava Agencija za elektroničke medije kroz projekt novinarske izvrsnosti za 2023. godinu. Tekst #2.

Autor: Augustin Bašić Foto: PoslovniFM

Objavljeno 8. rujna 2023. sva prava pridržana PoslovniFM.

augustin bašić   ekumena i etika   frane franić

VIŠE S WEBA

NEVJEROJATAN TREND STIGAO U HRVATSKU: 'Bilo je pitanje vremena! Obzirom na to što se događa u Europi...'

Oglas

Skupština OBŽ: Stabilan proračun omogućava realizaciju planiranih ciljeva i programa

Gljivice na noktima? Uklonite ovaj problem iz svog života jednom zauvijek

Oglas

Kako modernizirati svoj dom?

VARIJACIJE | Adamovi sinovi i Evine kćeri

Osijek slavi 237. Dan grada. Brojni besplatni sadržaji očekuju Osječanke i Osječane